

Salamurhayritykset Hitleriä vastaan

Suuria tunteita herättävät johtajat ovat henkivartijoista ja muista turvallisuusjärjestelyistä huolimatta alttiita murhayrityksille. 1800-luvulla muun muassa Abraham Lincoln joutui salamurhan uhriksi, ja myöhemmin 1900-luvun aikana esimerkiksi John F. Kennedy koki saman kohtalon. Myös Saksan kolmannen valtakunnan johtaja Adolf Hitler pyrittiin murhaamaan, mikä vaikuttaa loogiselta, sillä hän oli monien keskuudessa varsin vihattu hahmo.

Hitler pyrittiin tappamaan jo ennen hänen nousuaan Saksan ylimpään johtoon, mikä osoittaa, että häntä pidettiin jo varhaisessa vaiheessa vaarallisena poliitikkona. Hänen julmuuksiensa kiihtyessä myös salamurhayritykset yleistyivät, ja yksin toisen maailmansodan ajalta on dokumentoitu 17 salamurhayritystä.

Operaatio Valkyria on eräs tunnetuimmista salamurhayrityksistä, ja siitä on tehty muun muassa samanniminen elokuva. Claus von Stauffenberg oli Saksan armeijassa, mutta hän otti tavoitteekseen maansa johtaja Hitlerin tappamisen. Hän yritti murhaa kolmeen otteeseen, mutta epäonnistui joka kerralla. Kahdella ensimmäisellä yrityksellä missio keskeytettiin jo silloin, kun huomattiin olevan mahdotonta tappaa samaan aikaan myös toinen tärkeä natsijohtaja Heinrich Himmler, mutta kolmannella kerralla päätettiin yrittää riippumatta muista olosuhteista. Tuolloin salkussa ollut pommi räjähti kokouksen aikana Hitlerin lähellä, mutta pöydän puinen tukirakenne suojasi tätä niin, että vammat eivät muodostuneet kuolettaviksi. Von Stauffenberg saatiin kiinni murhayrityksestä, ja hänet teloitettiin ampumalla.

Hitleriin kohdistuneet salamurhayritykset olivat kaiken kaikkiaan pääasiassa saksalaislähtöisiä. Tämä osoittaa, että vaikka suuri osa kansasta hyväksyi hiljaisesti holokaustin ja muut natsihallinnon toteuttamat rikokset ihmisyyttä vastaan, myös niiden tekijämaassa oli yksilöitä, jotka halusivat laittaa lopun kaikelle. Eräällä tavalla salamurhayritykset osoittivat maailmalle, että kaikki saksalaiset eivät olleet Hitlerin kanssa samaa mieltä eivätkä hyväksyneet hänen tekojaan.

Tappaminen toisten pelastamiseksi on tyypillinen moraalinen dilemma, ja pohjimmiltaan salamurhayritykset Hitleriä vastaan menevät juuri tähän kategoriaan. Tällaisiin kysymyksiin ei ole suoria vastauksia tai välttämättä edes tarkkoja moraaliteorioita, joten oman moraalisen harkinnan käyttämistä kysytään tekoja arvioidessa. Voiko tappaa yhden, jos muita pelastuu? Salamurhaa yrittämään päätyneet selvästi tekivät mietintöjen jälkeen loppupäätelmän, jonka mukaan teko olisi oikeutettu.

Moraaliteorioita soveltamalla salamurhayrityksiä voidaan pitää hyvinä tekoina, sillä miljoonia ihmisiä tappavan hallinnon johtajan eliminoimalla kamaluudet voisivat loppua. On hyvin mahdollista, että onnistunut salamurha olisi lamaannuttanut natsihallinnon niissä määrin, että esimerkiksi toinen maailmansota olisi voinut päättyä paljon lyhyempään. Utilitaristisesta näkökannasta katsottuna yksi ihmishenki ei painaisi paljoa vaa'assa lukemattomien muiden rinnalla, vaikka esimerkiksi Immanuel Kantin kategoriseen imperatiiviin ajatus murhasta ei soviukaan. Yleinen mielipide tuntuu olevan, että von Stauffenberg oli enemmän sankari kuin konna.

Vaikka Hitleriä ei koskaan saanut hengiltä kukaan muu kuin hän itse, salamurhaoperaatiot saavat ajattelemaan muita vastaavia operaatioita, jotka ovat joissain tapauksissa onnistuneetkin. Abraham Lincoln ja John F. Kennedy nostattivat vihaa joidenkin mielissä niin kuin Hitlerkin, mutta heidän murhaajiaan ei yleensä ole pidetty suurina sankareina. Miten voidaan määritellä, kuka on niin hirmuinen hallitsija, että hänet voidaan oikeutetusti tappaa? Tämä on salamurhia koskeva tärkeä ongelma.

Joissakin tapauksissa voidaan kysyä myös, onko vastuutonta jättää valtio ilman johtajaa salamurhan jälkeen. Joskus salamurhiin voi liittyä vallankumous, mutta ei aina. Vaikka hallitsija ei miellyttäisikään ihmisiä, myös valtionjohdon sekasorto voi varsinkin 1930- ja 1940-lukujen kaltaisessa valmiiksikin kaoottisessa tilanteessa olla kova kolaus tavallisille ihmisille, joita salamurhan olisi tarkoitus puolustaa. Voidaan pohtia, olivatko kaikki moninaisista salamurhasuunnitelmista tässä suhteessa loppuun saakka mietittyjä.

Adolf Hitler on edelleen monien historiaa harrastavien mielestä kiinnostava henkilö, ja myös häneen liittyvät salamurhayritykset ovat olleet jälkikäteen asioita tarkastelevia kiehtovia tapauksia. Näitä tapauksia käsitellessä yhdistyy mahdollisuus jossitella ja tehdä mielessään vaihtoehtohistoriaa, ja toisaalta salajuoniin tutustumisen ja moraalisten kysymysten miettimisen liittyminen aiheeseen lisää sen kiinnostavuutta. Ehkä näistä syistä Hitleriin kohdistuneita salamurhayrityksiä käydään edelleen läpi.

Aiheeseen liittyviä linkkejä:

http://en.wikipedia.org/wiki/Assassination_attempts_on_Adolf_Hitler

<https://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/julyplot.html>

<http://www.history.com/this-day-in-history/assassination-plot-against-hitler-fails>

<http://www.imdb.com/title/tt0985699/>